

Dövlət Dəniz və Liman Agentliyi

2025-ci ildə dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılmasına dair illik analiz

Qəzaların Araşdırılması Şöbəsi

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 4 aprel tarixli 59 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılması Qaydaları"na uyğun olaraq qəzaların səbəbləri və belə halların təkrar olunmamasına dair tövsiyələr ümumiləşdirilir və həmin tövsiyələrin fəaliyyətlərində nəzərə alınması məqsədi ilə gəmi sahiblərinə, heyət üzvlərinə, dəniz limanlarının kapitanlarına və digər müvafiq qurumlara göndərilir.

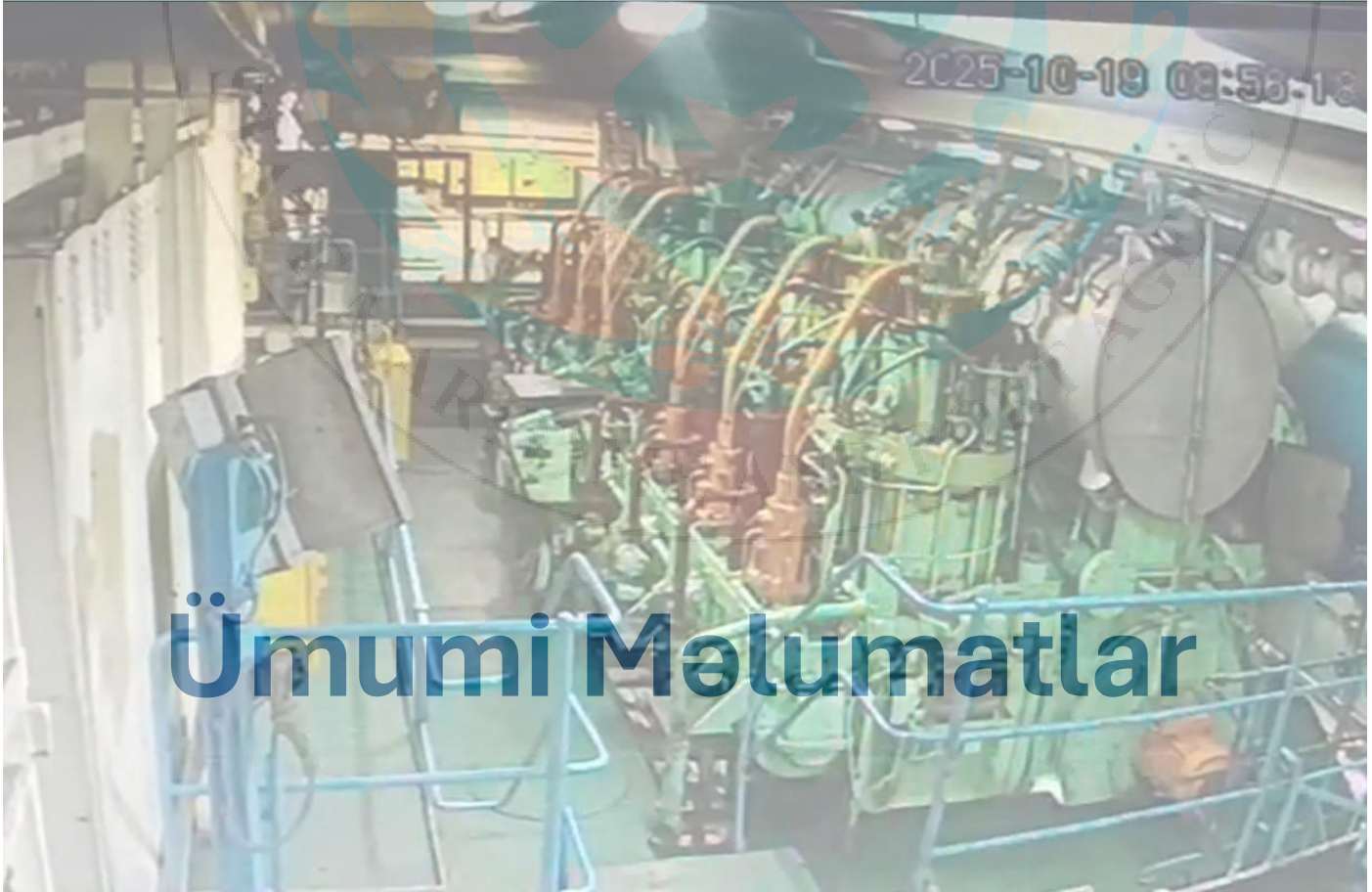
Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılmasının məqsədi məsuliyyəti və ya təqsirkarı müəyyənləşdirmək deyildir, əksinə, belə araşdırmaların əsas məqsədi qəzanın baş verməsinin səbəblərini aşkar etmək, təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsi və gələcəkdə oxşar hadisələrin qarşısını almaq üçün təkliflər hazırlamaqdır. Bu proses, həmçinin gəmiçilik sahəsində əməyin təhlükəsizliyini artırmağa, əməliyyat prosedurlarını təkmilləşdirməyə və müvafiq qanunvericiliyi yeniləməyə xidmət edir. Bu məqsədlə, gəmi qəzasının səbəbləri, gəmi heyətinin davranışları, hava şəraiti, texniki nasazlıqlar və digər amillər hərtərəfli şəkildə təhlil edilir. Hər bir qəzadan əldə edilən nəticələr, beynəlxalq və yerli dəniz hüququna əsaslanaraq, təhlükəsizlik standartlarını gücləndirmək və bəşəriyyətin dənizdə fəaliyyətini daha təhlükəsiz etmək üçün vacib təcrübə kimi qəbul olunur. Bu araşdırmaların nəticələri, həmçinin gəmi sahibləri, operatorlar və müvafiq dövlət qurumları tərəfindən dənizçilik sahəsindəki təlimatların, normativ sənədlərin və əməliyyat siyasətlərinin yenilənməsinə töhfə verir. Nəticədə, dənizdə baş verən qəzaların qarşısını almaq məqsədilə yeni texnoloji həllər və müasir təhlükəsizlik sistemləri tətbiq olunur, bu da dəniz nəqliyyatının təhlükəsizliyini artırmağa və insanların heyatını qorumağa xidmət edir.

Mündəricat

Ümumi Məlumatlar	3
Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzalar nədir?.....	4
Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılmasının məqsədi.....	5
Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılmasının prinsipləri	5
Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaları araşdıran qurum	6
Dənizdə gəmilərdə qəza baş verdikdə nə etməli?	7
Dənizdə gəmilərdə qəza baş verdikdə məlumat verilməsi üçün əlaqə vasitələri	8
Statistik göstəricilər.....	9
Təvsiyələr	14

Şəkillər

Şəkil 1: Merkuri-1 gəmisi sol baş mühərrikdə açıq alovlu yanğın.	12
Şəkil 2 Merkuri-1 gəmisinin baş mühərriklər bölməsinin yanğından sonrakı vəziyyəti	12
Şəkil 3: "Delfin-1 toqquşmadan sonra.....	13
Şəkil 4: "Natəvan" toqquşmadan sonra.....	13

Ümumi Məlumatlar

Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzalar nədir?

Gəminin istismarı ilə bilavasitə əlaqədar olaraq baş vermiş və aşağıda göstərilənlərə səbəb olmuş hadisələr dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəza hesab edilir:

insanın gəmidən itkin düşməsi;

gəminin məhvi və ya gəminin məhvi ehtimalı;

gəminin tərk edilməsi;

gəminin zədələnməsi;

gəminin saya oturması və ya hərəkət (üzgüçülük) imkanından məhrum olması

gəminin və ya gəmilərin zədələnməsi nəticəsində ətraf mühitə ciddi zərər vurulması

Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılmasının məqsədi

Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılması sübutların toplanılmasını və təhlilini, qəzanın başvermə səbəblərinin müəyyən olunmasını, gələcəkdə belə halların baş verməməsi üçün və dəniz üzgüçülüynün təhlükəsizliyinin təmin olunmasına dair müvafiq tövsiyələrin hazırlanmasını nəzərdə tutur

Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılmasının prinsipləri

- **Müstəqillik:** qəzanın araşdırılması informasiyanın müstəqil axımı üçün sərbəst olmalıdır. Bununla əlaqədar olaraq qəzanı araşdıran şəxslər qəzada iştirak edən tərəflərdən, inzibati səlahiyyətlərə malik olan şəxslərdən və hər hansı bir hüquqi araşdırmadan asılı olmadan, eləcə də müdaxiləyə məruz qalmadan fəaliyyət göstərirlər.
- **Dəniz üzgüçülüynün təhlükəsizliyinə diqqət yetirmə:** qəzanın araşdırılmasının məqsədi məsuliyyəti və ya təqsirkarı müəyyənləşdirmək deyildir gəmilərin idarəedilmə sistemində olan boşluqları təkmilləşdirməkdən ibarətdir. Lakin bununla yanaşı qəzanı araşdıran şəxslər məsuliyyəti müəyyən edə biləcək qəzaya səbəb olan faktları tam formada qeyd etməkdən çəkinməməlidirlər.
- **Əməkdaşlıq:** qəzanın araşdırılması həyata keçirilərkən maraqlı dövlətlərlə, şəxslərlə və təşkilatlarla əməkdaşlıq edilməlidir.
- **Üstünlük:** qəzanın araşdırılması qəza ilə əlaqədar dövlət tərəfindən aparılan digər araşdırmalarla mümkün olduğu dərəcədə eyni üstünlüyə malikdir.
- **Qəzanın araşdırılmasının əhatə dairəsi:** qəzaya səbəb olan faktların düzgün araşdırılması üçün vaxtında və metodiki araşdırma aparılmalı, bu faktlarla yanaşı qəzanın baş verməsinə birbaşa səbəb olmayan, lakin gələcəkdə hər hansı qəzaya yol açabilecek amillər də müəyyən edilməlidir.

Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaları araşdıran qurum

Dövlət Dəniz və Liman Agentliyi, Qəzaların Araşdırılması Şöbəsi

QAŞ-nin fəaliyyətinin əsas məqsədi dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılmasının düzgün aparılması və onların qarşısının alınması sahəsində müvafiq tədbirlərin görülməsinin təmin edilməsidir.

QAŞ öz vəzifələrini yerinə yetirərkən və hüquqlarını həyata keçirərkən bitərəf və qərəzsiz olmaqla şəxslər və ya təşkilatlar tərəfindən yönləndirmə və müdaxiləyə məruz qalmadan, eyni zamanda cinayət, inzibati və ya başqa icraat qaydasında aparılan hər hansı bir araşdırmadan asılı olmadan fəaliyyət göstərir.

Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdıran şəxslər dənizdə gəmilərdə baş verən qəzaların başvermə səbəblərinin müəyyən edilməsində və gələcəkdə bənzər qəzaların baş verməməsi üçün müvafiq tədbirlərin görülməsində iştirak edən, müvafiq sahəyə dair ixtisaslı biliyə, həmçinin praktiki bacarıqlara malik olan bitərəf və qərəzsiz şəxslərdir.

Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılması Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 4 aprel tarixli 59 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılması Qaydaları"na uyğun olaraq, eyni zamanda "Dəniz qəzasının, yaxud hadisəsinin (insidentinin) araşdırılmasına dair tövsiyə edilən təcrübə və Beynəlxalq Standartlar Məcəlləsi"nin (Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının 16 may 2008-ci il tarixli MSC.255(84) Qətnaməsi) və "Qəzaların araşdırılmasında iştirak edən şəxslərə Qəza Araşdırma Məcəlləsinin həyata keçirilməsi üzrə köməkliyin göstərilməsinə dair təlimat"ın (Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının 4 dekabr 2013-cü il tarixli A.1075(28) Qətnaməsi) müddəaları nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.

Qəzaların Araşdırılması Şöbəsi

AZ1003, Səbail rayonu, Gülüstan küçəsi 62

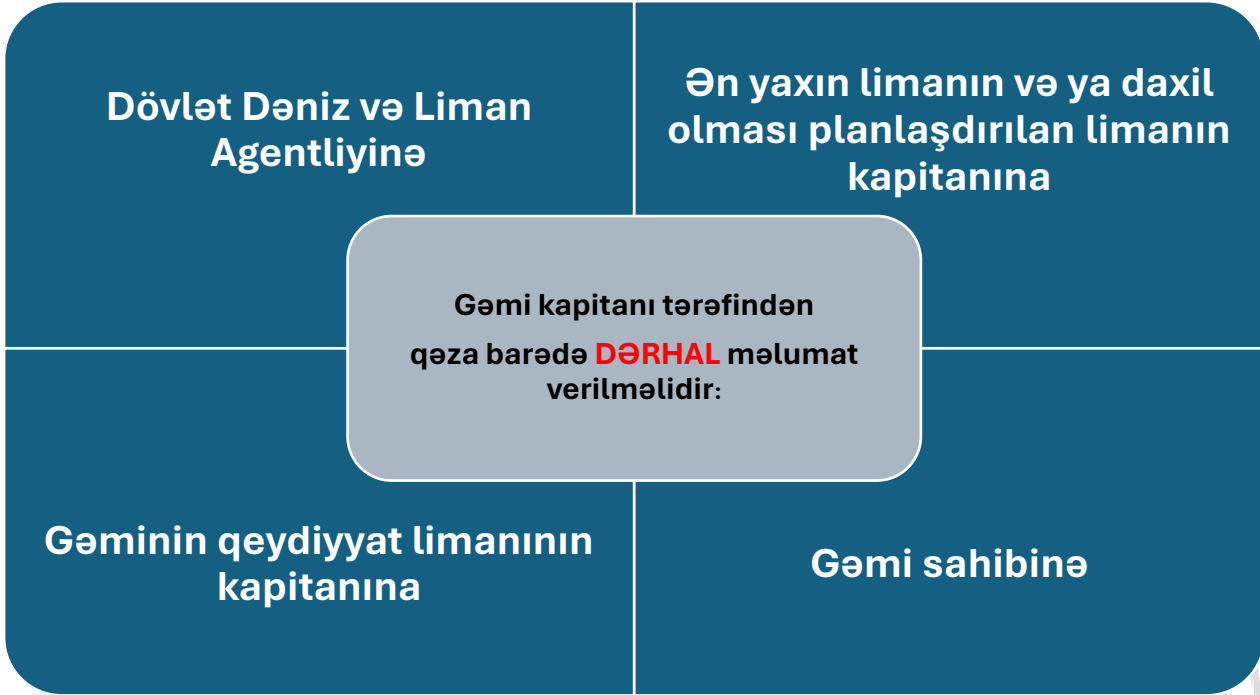
Telefon: (+99412) 497 44 05 (daxili: 123, 147)
(+99451) 464 52 32 (24 saat)

Faks: +99412) 497 44 06

E-mail: mcib@ddla.gov.az

İnternet Səhifəsi: www.ddla.gov.az

Dənizdə gəmilərdə qəza baş verdikdə nə etməli?

Gəmi kapitanı tərəfindən gəminin və ya onun heyət üzvlərinin Azərbaycan Respublikasının birinci dəniz limanına **gəlməsindən sonra 24 (iyirmi dörd) saat müddətində dəniz limanı kapitanına** aşağıdakı sənədlər təqdim edilməlidir:

1. Qəza haqqında Agentliyin idarə heyətinin sədrinə ünvanlanmış ərizə*;
2. baş vermiş qəza haqqında gəmi kapitanını tərtib etdiyi akt*;
3. qəza haqqında ətraflı məlumat;
4. şahidlərin və ya aidiyyəti şəxslərin sorğu protokolları*;
5. gəmi jurnallarından çıxarışlar, naviqasiya keçidi xəritələri, manevretmə, toqquşma planları və sxemləri, gəminin təsnifat cəmiyyətinin aktları, gəmi sənədləri, manevr elementlərinin cədvəllərinin surətləri, qəzanın sxematik çertyoju, zədələnmə çertyojları, radioqramlar, telekslər, arayışlar, baxış aktları, dərinlik planşetləri, fotosəkillər və qəzanın baş verməsini təsdiq edən digər sənədlər.

* Göstərilən sənədlər Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 4 aprel tarixli 59 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Dənizdə gəmilərdə baş vermiş qəzaların araşdırılması Qaydaları"nın 3.2-ci, 3.4-cü və 3.6-cı bəndlərinə uyğun olmalıdır.

Dənizdə gəmilərdə qəza baş verdikdə məlumat verilməsi üçün əlaqə vasitələri

Dövlət Dəniz və Liman Agentliyi

AZ1003, Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Gülüstan küçəsi 62

(+99412) 497 44 05

(+99412) 497 44 06

info@ddla.gov.az

*Dövlət Dəniz və Liman Agentliyinin
Gəmi Hərəkətinin İdarəedilməsi Mərkəzi*

AZ1003, Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Gülüstan küçəsi 62

(+99412) 492 06 06

(+99412) 492 06 42

security@ddla.gov.az; vts@ddla.gov.az; mcib@ddla.gov.az

(+870) 773231949

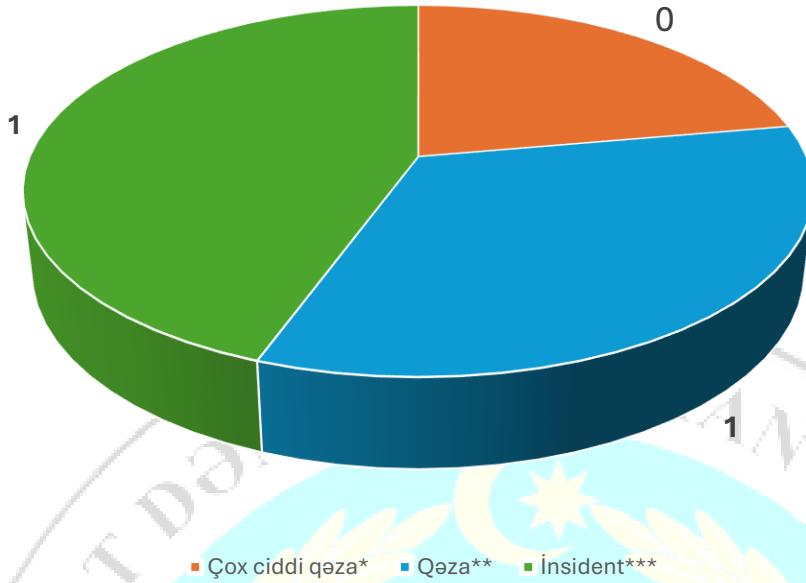
Məlumatların qəbul edilməsi üçün 24 saat işləyən qaynar xətt:

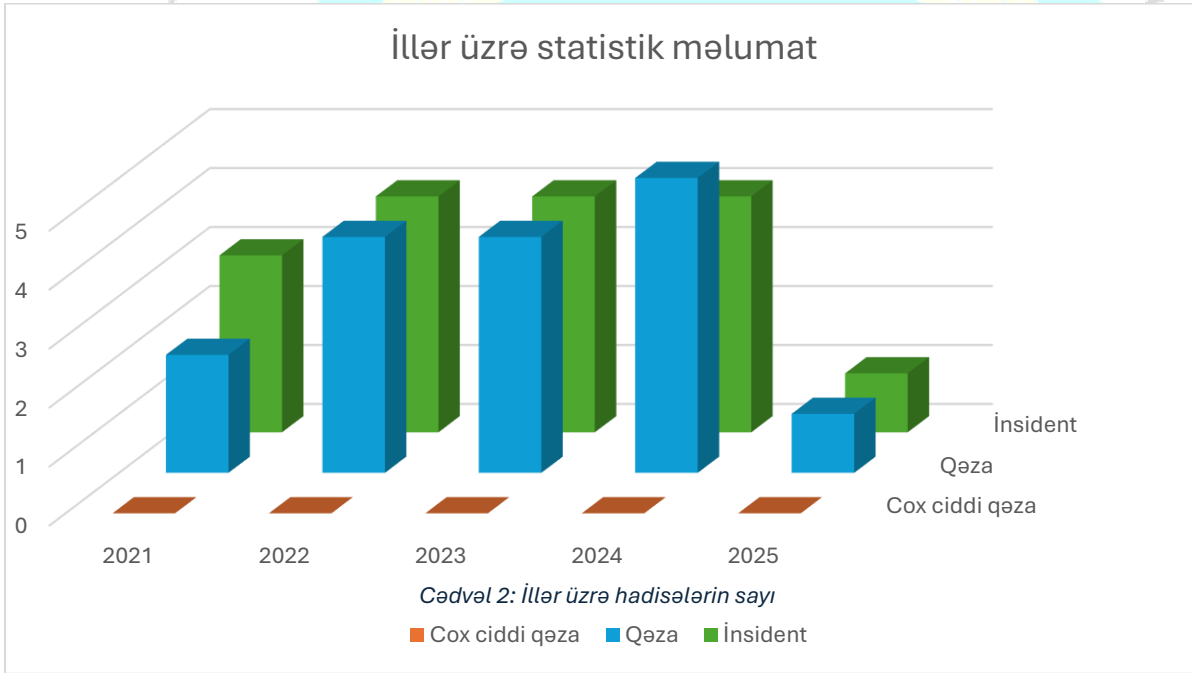
(+99451) 464 52 32

Statistik göstəricilər

Cədvəl 1 Dənizdə baş vermiş hadisələrin sayı

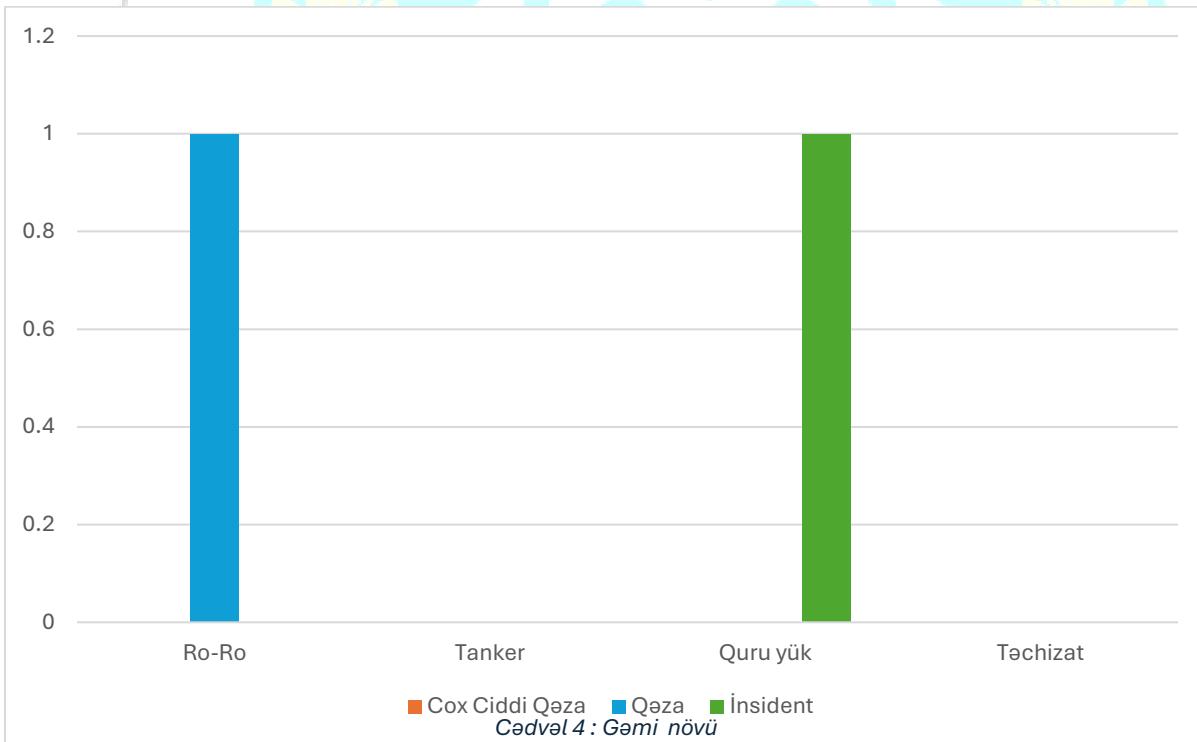
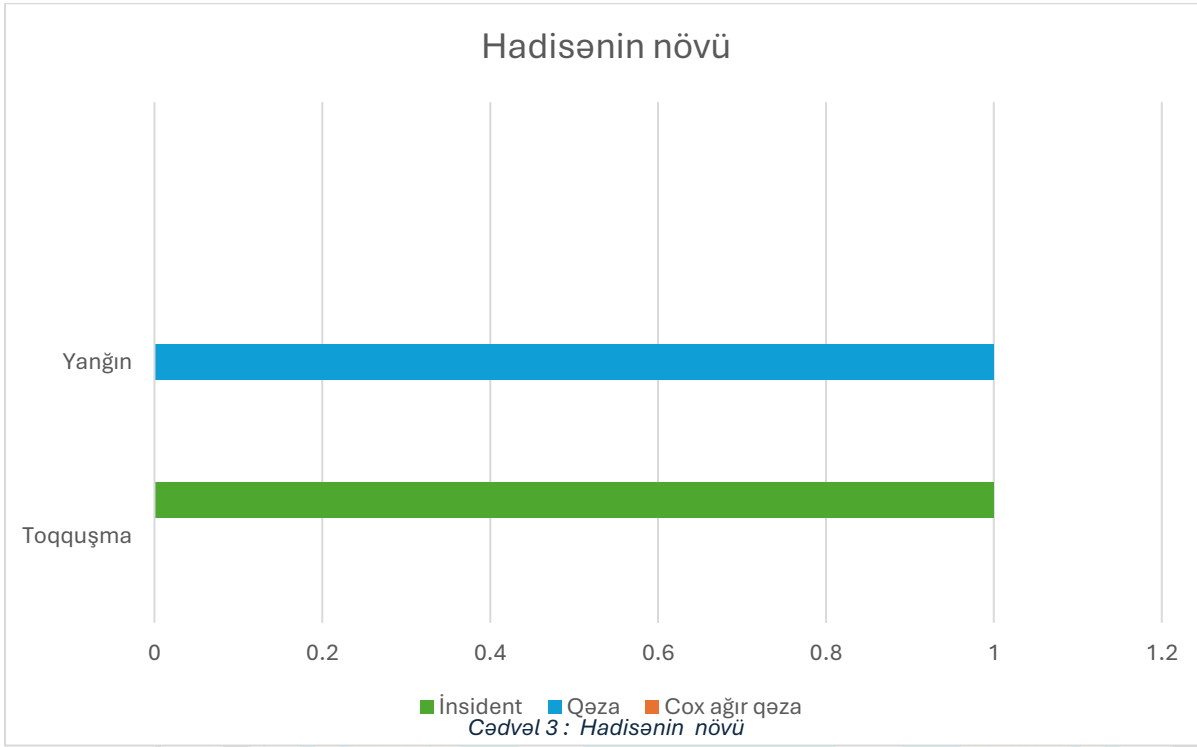

Cədvəl 2: İllər üzrə hadisələrin sayı

*Çox ciddi qəza – gəminin tam məhvi, insan ölümü və ya dəniz mühitinin ciddi çirklənməsi (zərər dəymiş sahil dövlətinin və ya bayraq dövlətinin qiymətləndirməsi əsasında ətraf mühitə ciddi zərər vuran və ya qarşısı alınmadıqda ciddi zərər vuracaq çirklənmə) ilə nəticələnən qəza.

**Qəza – çox ciddi qəza anlayışı ilə əhatə olunmayan və yanğın, partlayış, toqquşma, saya oturma, sürtünmə, ağır hava şəraiti nəticəsində zədələnmə, buz nəticəsində zədələnmə, gövdənin çatlaması və ya gövdədə yaranmış şübhəli nöqsan və s. nəticəsində baş mühərrikin işinin dayanması, yaşayış sahəsinin geniş zədələnməsi, gəminin sualtı gövdə hissəsinə kənar suların sızması kimi ciddi konstruktiv zədələnmə və s. nəticəsində gəminin üzgüçülük imkanından məhrum olması və ya dəniz mühitinin çirklənməsi (miqdarı nəzərə alınmadan) və/və ya yedəkləməyə və ya sahilədən köməyə ehtiyacın yaranması ilə nəticələnən qəza.

*** İnsident – çox ciddi qəza və ya ciddi qəza anlayışı ilə əhatə olunmayan qəzalardır və bu növ qəzalara özündə "riskli insidentləri" və "qəzadan yan keçmələri" birləşdirən dəniz insidentləri də daxildir.

Qəzanın tarixi	19 oktyabr 2025-ci il saat 08:03
Gəmi adı	"Merkuri-1"
Gəmi tipi	Sərnişin / ro-ro yük gəmisi
Hadisə növü	Maşın bölməsində yanğın
Qəza növü	Qəza
Qəza səbəbi	Yanğın hadisəsinin baş vermə səbəbi sol baş mühərrikin 4-cü silindrinin yüksək təzyiqli (392 bar) yanacaq nasosunun qapaq hissəsinin boltlarından birinin qırılması olmuşdur. Yüksək təzyiqli yanacaq nasosunda baş vermiş texniki nasazlıq səbəbindən yüksək təzyiqli yanacaq nasosundan yanacağın mühərrikin üzərinə və yanmış qazların yüksək temperaturlu xaric olma sistemine püskürtməsi nəticəsində baş vermişdir
Xülasə	19 oktyabr 2025-ci il tarixində saat 08:03 radələrində Xəzər dənizinin şərq istiqamətində, neytral sularda, Qazaxıstan Respublikasının sahil xəttindən 25 dəniz mili, Azərbaycan Respublikasının sahil xəttindən 123 dəniz mili, təyinat limanına çatmağa 68 dəniz mili məsafədə, 42° 04' 16" N, 051° 53' 52" E coğrafi koordinatlarında sol baş mühərrikin 4-cü silindrinin yüksək təzyiqli yanacaq nasosunun gövdəsi ilə yanacaq ötürən borunu birləşdirən qapaq hissənin şpikalarından birinin qırılması və yüksək təzyiqli ilə mühərrikin üzərində yanacaq püskürməsi nəticəsində açıq alovlu yanğın hadisəsi baş vermişdir.

Cədvəl 5.1 Merkuri-1 qəza hadisəsi məlumatı

Şəkil 1: Merkuri-1 gəmisi sol baş mühərrikdə açıq alovlu yanğın.

Şəkil 2 Şəkil 3: Merkuri-1 gəmisi sol baş mühərrikdə açıq alovlu yanğın.

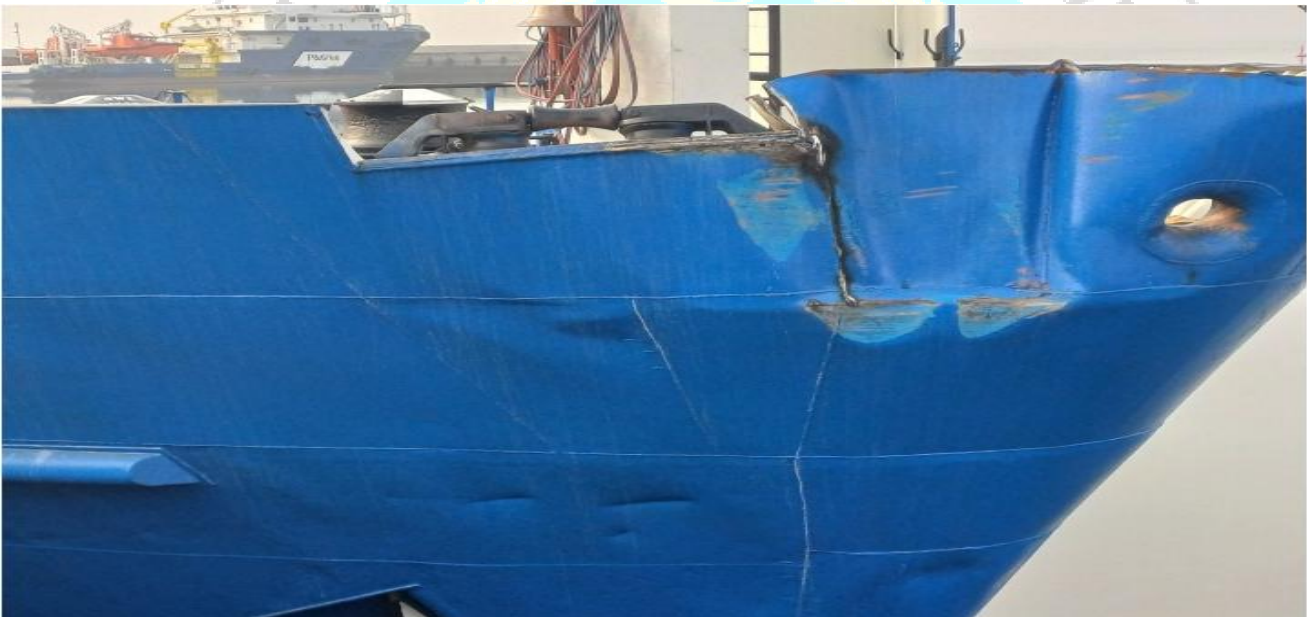
Şəkil 4 Şəkil 5: Merkuri-1 gəmisi sol baş mühərrikdə açıq alovlu yanğın.

Şəkil 6 Şəkil 7: Merkuri-1 gəmisi sol baş mühərrikdə açıq alovlu yanğın.

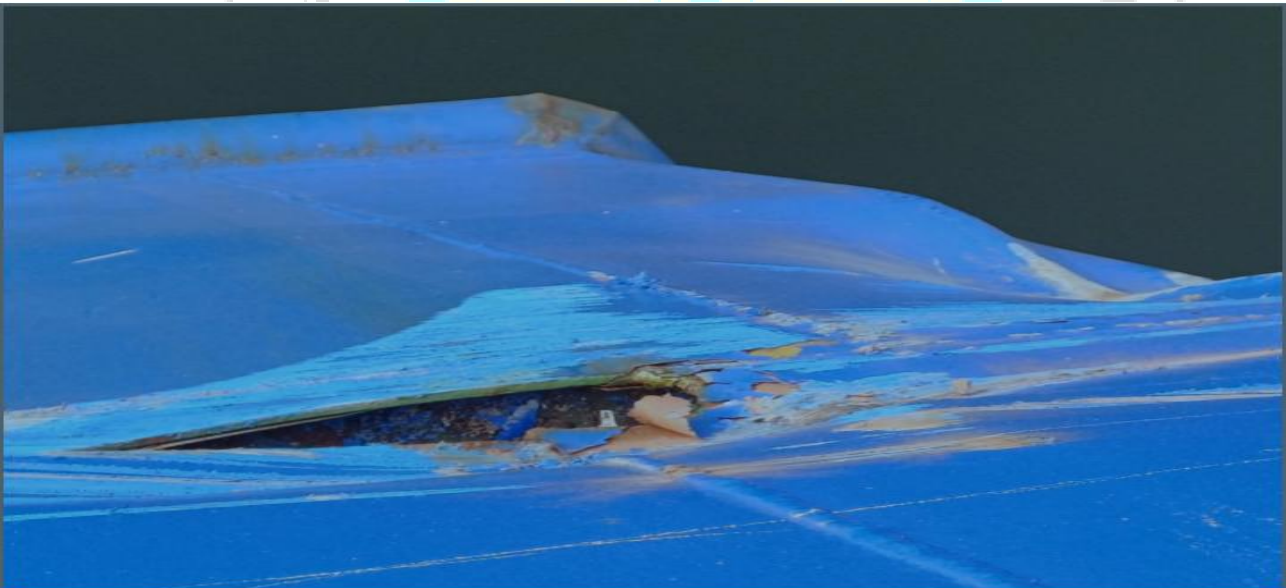
Şəkil 2: Merkuri-1 gəmisinin baş mühərriklər bölməsinin yanğından sonrakı vəziyyəti

Qəzanın tarixi	12 noyabr 2025-ci il saat 10:00
Gəmi adı	"Natevan" - "Delfin-1"
Gəmi tipi	quru yük gəmisi- quru yük gəmisi
Hadisə növü	Toqquşma-Toxunma
Qəza növü	İnsident
Qəza səbəbi	<i>Bakı Hövsan Beynəlxalq Ticarət Dəniz Limanında yanalma əməliyyatı zamanı yedək gəmilərinin olmaması, kapitan tərəfindən vəziyyətin tam qiymətləndirilməməsi səbəbindən 9 saylı körpüdən 6 saylı körpüyə yerdəyişmə zamanı "Delfin-1" quru yük gəmisi 5 saylı körpüdə yükboşaltma əməliyyatında olan "Natevan" quru yük gəmisi ilə toqquşmuşdur.</i>
Xülasə	<i>Hadisə nəticəsində zədə alan "Natevan" quru yük gəmisinin gövdəsində dəlik, "Delfin-1" quru yük gəmisində isə burun hissədə yanalma kəndirlərinin verildiyi hissədə avadanlıqlar zədələnmişdir. "Natevan" quru yük gəmisi təmirdə, "Delfin-1" quru yük gəmisi isə işlək vəziyyətdədir. Dəniz hadisəsi (insidenti) zamanı heyət üzvlərinə xəsarət dəyməmiş, ətraf mühitin çirklənməsi müşahidə olunmamışdır.</i>

Cədvəl 5.2: "Natevan" - "Delfin-1" insident

Şəkil 3: "Delfin-1" toqquşmadan sonra

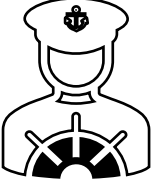
Şəkil 4: "Natevan" toqquşmadan sonra

Tövsiyələr

Gəmi heyəti üçün

- Səfər planı hazırlanan zaman Xəzər dənizinin faktiki su səviyyəsi haqqında son sahilboyu xəbərdarlıq məlumatlarının nəzərə alınması;
- gəmi hərəkətdə olan zaman, liman və lövbər dayanacağı müddətində, eləcə də yük əməliyyatları zamanı yanğın təhlükəsizliyi və SƏTƏM qaydalarına ciddi riayət edilməsi;
- iş vaxtlarında fərdi mühafizə vasitələrindən (ayaqqabı, fənər, eynək, dəbilqə və digər avadanlıqlardan) istifadə edilməsi;
- Gəminin yanğın planı və xilasedici vasitələrin yerləşmə sxeminə uyğun avadanlıqların yerlərinin və istifadə qaydalarının öyrənilməsi;
- Şirkətin təlim qrafikinə uyğun təşkili edilmiş bütün təlim və məşğələlərdə iştirak etməsi, vəzifə təlimatlarını bilməsi;
- Yedəkçi gəmiləri olmayan limanlarda körpülərə yanalma zamanı əməliyyata cəlb olunan heyətin xüsusi hazırlığının gücləndirilməsi;
- Bütün növ qəza həyəcan siqnallarına hazırlıqlı olması;
- Gəmi və maşın jurnalları doldurularkən müvafiq parametrlərin, gəminin maşın və mexanizmlərinin faktiki istismar göstəricilərinin qeyd edilməsi;
- gəminin səfərə çıxması zamanı yoxlama vərəqinə uyğun olaraq yanğın təhlükəsizliyi sisteminin sazlığına və hazır vəziyyətdə saxlanılmasına nəzarət edilməsi.

Gəmi kapitanları üçün

- Dənizdə hər hansı qəza hadisəsi baş verdikdə dərhal müvafiq qaydalara uyğun Agentliyə lazımi məlumatların ötürülməsi;
- Səfər planlaması zamanı Xəzər dənizinin faktiki su səviyyəsi nəzərə alınaraq kilaltı sərbəst dərinlik limitinin aşılmaması;
- Gəminin yük, yanacaq və digər tanklarının havalandırılmasını təmin edilməsi;
- Heyətin bütün növ qəza həyəcan siqnallarında hazırlığına nəzarətin və təlimlərdə iştirakının təşkili;
- Gəmi heyətinin gəminin zədələrə qarşı nəzarət planını bilməsinə əmin olması;
- Maşın bölməsində yanğın ssenarisi yaradaraq uyğun təlimlərin mütəmadi təşkil edilməsi;
- Gəminin bortunda yük, yanacaq və digər tanklarında mütəmadi olaraq qazlaşma səviyyəsi ölçülməsi və həmin avadanlıqların sazlığına nəzarət edilməsi;
- Gəmi heyətinin iş vaxtlarında fərdi mühafizə vasitələri (ayaqqabı, fənər, eynək, dəbilqə və digər avadanlıqlardan) istifadə edilməsinə nəzarət edilməsi;
- Tələb olunan müəyyən məsafə həddində gəminin saxlanması üçün təklülsüz sürətin təyin edilməsində faktorların hesaba alınması;
- Mövcud vəziyyətə və şəraitə uyğun olaraq toqquşma təhlükəsini düzgün qiymətləndirmək üçün heyətin müşahidə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi;
- Yarana biləcək təhlükənin aradan qaldırılması üçün düşünülmüş və effektiv tədbirlərin görülməsi.

Gəmi sahibləri üçün

- İstismarında olan gəmilərdə dənizdə baş vermiş hadisə barədə dərhal Agentliyə lazımı məlumatın ötürülməsinə nəzarət edilməsi;
- Gəmi kapitanına dəniz hadisəsi zamanı gəminin təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə lazımı təşkilatı dəstəyin verilməsi;
- Xəzər dənizi su səviyyəsinin kəskin azalması nəzərə alınaraq, gəmilərə su səviyyəsi barədə məlumatların ötürülməsinə və kil altı sərbəst dərinliyin hesablanmasına nəzarət edilməsi;
- Gəminin yük, yanacaq və digər tanklarının qazlaşma səviyyəsini ölçən avadanlıqlara mütəmadi olaraq texniki nəzarətin həyata keçirilməsi;
- Gəmi heyəti tərəfindən yanğından mühafizə vasitələrindən və sistemlərdən istifadə edilməsinə dair mütəmadi təlimlərin keçirilməsinə nəzarət edilməsi;
- Gəmi heyətinin beynəlxalq konvensiyalara uyğun olaraq yanğın təhlükəsizliyi qaydaları ilə bağlı biliklərinin artırılması üçün müvafiq hazırlıq kurslarına göndərilməsi təmin edilməsi;
- Müvafiq gəmi heyətinin kapitan körpüsünün resurslarının idarə olunması, həmçinin gəminin idarə olunması və manevr edilməsi üzrə biliklərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində tədbirlərin görülməsi;
- İstismarında olan gəmilərin təmirində istifadə olunan ehtiyat hissələrinin sınaq testi sənədlərinin gəmilərdə mühafizə edilməsi;
- İstismarında olan gəmilərin ölçü cihazlarının kalibrovka edilməsinin təmin edilməsi.

QAŞ

Qəzalarının araşdırılması şöbəsi

Telefon: (+994) 12 497 44 05 (dax: 123, 147)

Mob/wp: (+994) 51 464 52 32 (24 saat)

E-mail: mcib@ddla.gov.az